

Theo số liệu đo đạc, tính toán của Ngân hàng thế giới World Bank và kết quả khảo sát của đề án Phát triển điện mặt trời trên mái nhà thành phố Đà Nẵng đến năm 2025, tầm nhìn đến năm 2035 thì tiềm năng kỹ thuật điện mặt trời trên mái nhà tại thành phố Đà Nẵng là khoảng 1,1GW (1.100MW). Tuy nhiên, thực tế lắp đặt điện mặt trời trên mái nhà của thành phố Đà Nẵng trong thời gian qua còn rất khiêm tốn, chưa tương xứng với tiềm năng. Đến cuối năm 2019, tổng công suất lắp đặt điện mặt trời mái nhà tại thành phố Đà Nẵng là 6.997 kWp (gần 7MWp). Qua quá trình theo dõi thì Sở Công Thương nhận thấy các thuận lợi và khó khăn trong quá trình thực hiện các cơ chế, chính sách phát triển điện mặt trời như sau:

1. Thủ tướng Chính phủ ban hành giá mua điện mặt trời trên mái nhà theo cơ chế giá FIT

Từ khi Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 11/2017/QĐ-TTg ngày 11/4/2017 và điều chỉnh bằng Quyết định 02/2019/QĐ-TTg ngày 08/01/2019, theo đó sử dụng cơ chế giá FIT (giá mua điện từ hệ thống năng lượng mặt trời là 2.086 đồng/kWh (chưa bao gồm thuế giá trị gia tăng, tương đương 9,35 UScents/kWh)) nhằm thúc đẩy đầu tư các dự án điện mặt trời quy mô lớn và các dự án điện mặt trời áp mái ở quy mô hộ gia đình cũng như khối công nghiệp và thương mại. Nhờ việc áp dụng cơ chế FIT, trong thời gian vừa qua đã có sự bùng nổ về số lượng các dự án điện mặt trời quy mô lớn nhưng số lượng các dự án điện mặt trời áp mái còn hạn chế nên chưa phản ánh được tiềm năng của loại hình điện sạch này.

Tuy nhiên đi kèm theo đó còn tồn tại một số bất cập, rất nhiều dự án hệ thống năng lượng mặt trời được đầu tư xây dựng và đưa vào vận hành trong thời gian rất ngắn, vượt quá quy hoạch phát triển điện lực đã phê duyệt, dẫn đến gây quá tải cho hệ thống lưới điện truyền tải từ 110kV÷500kV tại một số địa phương, gây mất ổn định hệ thống điện quốc gia, hệ thống năng lượng mặt trời được đầu tư xây dựng tại một số địa phương, khu vực không được truyền tải hết công suất lên lưới điện, trong khi đó, một số địa phương, khu vực vẫn đang thiếu điện.

Việc phát triển điện mặt trời mái nhà không tác động đến quy hoạch (công suất lắp đặt <1MW tại 1 vị trí đầu nối) và kế hoạch sử dụng đất. Vì vậy khuyến khích phát triển điện mặt trời trên mái là một trong những giải pháp tăng cường cung cấp điện đối với khu vực có nguy cơ thiếu điện. Muốn làm được điều này thì cơ chế, chính sách về khuyến khích, thúc đẩy phát triển điện mặt trời cần phải được ban hành kịp thời để tránh như thời gian vừa qua, trong đó trọng tâm là xác định giá mua điện từ hệ thống điện mặt trời, tránh gây tâm lý bất ổn cho nhà đầu tư, doanh nghiệp và cả người dân, không dám mạnh dạn đầu tư vào các dự án điện mặt trời.

Sau khi Quyết định số 11/2017/QĐ-TTg hết hiệu lực từ ngày 30/6/2019, việc phát triển điện mặt trời nối lưới nói chung, điện mặt trời mái nhà nói riêng gần như dừng hẳn vì chưa xác định giá mua điện mặt trời là bao nhiêu, có còn được áp dụng cơ chế giá FIT hay phải đấu thầu. Đến ngày 06/4/2020, Thủ tướng Chính phủ mới ban hành Quyết định số 13/2020/QĐ-TTg về cơ chế khuyến khích phát triển điện mặt trời tại Việt Nam (có hiệu lực áp dụng từ ngày 22/5/2020), trong đó giá mua điện mặt trời trên mái nhà đã giảm xuống còn 8,38 UScents/kWh, được áp dụng cho hệ thống điện mặt trời mái nhà có thời điểm đưa vào vận hành phát điện và xác nhận chỉ số công tơ trong **giai đoạn từ ngày 01/7/2019 đến ngày 31/12/2020**, được áp dụng 20 năm kể từ ngày vào vận hành phát điện.

Với Quyết định số 13/2020/QĐ-TTg được áp dụng cho hệ thống điện mặt trời mái nhà có thời điểm đưa vào vận hành phát điện và xác nhận chỉ số công tơ trong giai đoạn từ ngày 01/7/2019 đến ngày 31/12/2020. Trong khi từ thời điểm này (đầu tháng 5/2020) đến ngày 31/12/2020 chỉ còn 07 tháng nên sẽ có rất ít hệ thống điện mặt trời được đưa vào vận hành phát điện và xác nhận chỉ số công tơ. Các dự án điện mặt trời nếu không đưa vào vận hành kịp trước ngày 31/12/2020 sẽ tiếp tục điệp khúc pháp phòng chờ giá mua điện mới do Thủ tướng Chính phủ phê duyệt (liệu rằng giá mua điện mặt trời có giảm nữa không). Điều này sẽ gây tâm lý bất ổn cho nhà đầu tư, doanh nghiệp và cả người dân, không dám mạnh dạn đầu tư vào các dự án điện mặt trời.

Do đó, cần đánh giá, kiến nghị Thủ tướng Chính phủ xem xét kéo dài thời hạn áp dụng giá mua điện mặt trời trên mái nhà tại Quyết định số 13/2020/QĐ-TTg đến ngày 31/12/2021 hoặc ban hành quyết định thay thế

Quyết định số 13/2020/QĐ-TTg trước ngày 31/12/2020 và có giá mua điện mặt trời trên mái nhà ổn định, theo giá FIT và có thời hạn trong **03 năm**. Sau năm 2020, cần có lộ trình rõ ràng về cơ chế, chính sách để tiếp tục thúc đẩy điện mặt trời trên mái nhà.

2. Chính sách ưu đãi về thuế

Tiếp tục thực hiện các chính sách ưu đãi về thuế theo quy định của Chính phủ về đầu tư dự án điện mặt trời trên mái nhà.

Thực hiện chính sách ưu đãi về thuế theo Công văn số 1534/BTC-CST ngày 31 tháng 01 năm 2019 của Bộ Tài chính về Chính sách ưu đãi đối với dự án điện mặt trời trên mái nhà có công suất lắp đặt không quá 50kW, trong đó:

a) Về thuế nhập khẩu:

+ Miễn thuế nhập khẩu đối với hàng hóa nhập khẩu tạo tài sản cố định cho dự án;

+ Trường hợp dự án thuộc ngành nghề đặc biệt ưu đãi đầu tư còn được miễn thuế nhập khẩu trong thời hạn 05 năm từ khi bắt đầu sản xuất đối với nguyên liệu, vật tư, linh kiện trong nước chưa sản xuất được nhập khẩu để sản xuất.

b) Về thuế thu nhập doanh nghiệp:

+ Thu nhập của doanh nghiệp từ dự án điện mặt trời đầu tư mới được miễn thuế thu nhập doanh nghiệp 4 năm, giảm 50% số thuế phải nộp trong 9 năm tiếp theo, hưởng thuế suất ưu đãi 10% trong thời hạn 15 năm.

+ Trường hợp doanh nghiệp sản xuất điện từ dự án điện mặt trời là cơ sở sản xuất năng lượng từ ánh sáng mặt trời và đáp ứng các tiêu chí của cơ sở sản xuất năng lượng tái tạo từ năng lượng mặt trời thì được ưu đãi về thuế suất thuế TNDN 10% đối với phần thu nhập từ hoạt động xã hội hóa...

c) Thuế tiêu thụ đặc biệt:

Dự án điện mặt trời nói chung, dự án điện mặt trời lắp mái nói riêng không phải chịu thuế tiêu thụ đặc biệt.

d) Thuế giá trị gia tăng:

+ Cá nhân, hộ gia đình thực hiện dự án điện mặt trời trên mái nhà có mức doanh thu trên 100 triệu đồng/năm thuộc đối tượng áp dụng tỷ lệ thuế GTGT trên doanh thu quy định đối với hoạt động sản xuất theo quy định tại Điều 2 Thông tư số 92/2015/TT-BTC.

+ Cá nhân, hộ gia đình thực hiện dự án điện mặt trời trên mái nhà có mức doanh thu 100 triệu đồng/năm trở xuống thì doanh thu bán điện không thuộc đối tượng chịu thuế GTGT theo quy định tại Khoản 1 Điều 2 Thông tư số 92/2015/TT-BTC.

+ Doanh nghiệp có dự án điện mặt trời nộp thuế GTGT theo phương pháp khấu trừ thực hiện bán điện thì xuất hóa đơn và kê khai nộp thuế GTGT đầu ra theo quy định tại Điều 11 Thông tư số 219/2013/TT-BTC.

+ Trường hợp doanh nghiệp thực hiện dự án điện mặt trời trên mái nhà có công suất dưới 50kW thuộc đối tượng áp dụng phương pháp trực tiếp trên GTGT thì thực hiện kê khai nộp thuế GTGT quy định cho hoạt động sản xuất theo quy định tại điểm b Khoản 2 Điều 13 Thông tư số 219/2013/TT-BTC.

3. Chương trình Thúc đẩy phát triển điện mặt trời trên mái nhà tại Việt Nam giai đoạn 2019-2025

Bộ Công Thương đã có Quyết định số 2023/QĐ-BCT ngày 05/7/2019 ban hành Chương trình Thúc đẩy phát triển điện mặt trời trên mái nhà tại Việt Nam giai đoạn 2019-2025, trong đó:

- Mục tiêu: Đến cuối năm 2025, có 100.000 hệ thống điện mặt trời mái nhà (hoặc tương đương 1.000MWp) được lắp đặt và vận hành trên toàn quốc.

- Có xây dựng và triển khai các hợp phần của Chương trình:

+ Xây dựng và hoàn thiện chính sách, quy định hỗ trợ phát triển điện mặt trời mái nhà theo hướng sẵn sàng chuyển đổi sang điều kiện thị trường (nghiên cứu, đánh giá tiềm năng ĐMTMN và tác động đối với lưới phân phối; đề xuất cơ chế, chính sách, quy định khuyến khích phát triển ĐMTMN);

+ Xây dựng, ban hành các tiêu chuẩn, quy chuẩn, hướng dẫn về thiết bị công nghệ, lắp đặt, đấu nối và vận hành hệ thống ĐMTMN; quy trình kiểm định chất lượng thiết bị ĐMTMN, nâng cao năng lực cho đơn vị kiểm định, cơ quan quản lý chuyên môn;

+ Chương trình Chứng chỉ ĐMTMN (RTS);

+ Xây dựng hệ thống thông tin quản lý và chiến lược truyền thông.

4. Không phải bổ sung quy hoạch đối với dự án có quy mô dưới 1MW

Theo quy định tại Thông tư số 16/2017/TT-BCT ngày 12/9/2017 của Bộ trưởng Bộ Công Thương quy định về phát triển dự án và Hợp đồng mua bán điện mẫu áp dụng cho các dự án điện mặt trời, đối với dự án điện mặt trời mái nhà có công suất nhỏ hơn 1MW thì không phải lập thủ tục bổ sung vào Quy hoạch phát triển điện mặt trời và Quy hoạch phát triển điện lực.

5. Miễn giấy phép hoạt động điện lực về phát điện

Theo quy định tại Thông tư số 36/2018/TT-BCT ngày 16/10/2018 của Bộ trưởng Bộ Công Thương quy định về trình tự, thủ tục cấp, thu hồi giấy phép hoạt động điện lực thì đối với nhà máy ĐMT có công suất lắp đặt dưới 01MWp đặt tại 01 địa điểm và có 01 điểm đấu nối để bán điện cho tổ chức, cá nhân khác thì được miễn trừ giấy phép hoạt động điện lực về phát điện.

Thực hiện nhiệm vụ được UBND thành phố giao, Sở Công Thương đã lựa chọn Trung tâm Tiết kiệm năng lượng và tư vấn chuyển giao công nghệ Đà Nẵng (đơn vị trực thuộc Sở Khoa học và công nghệ) để thực hiện đề án Phát triển điện mặt trời trên mái nhà thành phố Đà Nẵng đến năm 2025, tầm nhìn đến năm 2035, trong đó có đề xuất một số giải pháp về cơ chế, chính sách để khuyến khích, thúc đẩy phát triển điện mặt trời trên mái nhà tại thành phố Đà Nẵng như sau:

1. Về tài chính

- HĐND thành phố Đà Nẵng đã ban hành Nghị quyết số 149/2018/NQ-HĐND ngày 12/7/2018 về hỗ trợ lãi suất, trong đó có hỗ trợ lãi suất vay vốn đầu tư dự án mới, dự án nâng cấp, mở rộng trong lĩnh vực năng lượng mới, năng lượng tái tạo (trong đó có điện mặt trời). Mức lãi suất hỗ trợ theo thực tế nhưng tối đa không quá mức lãi suất huy động tiết kiệm bằng tiền đồng Việt Nam kỳ hạn 12 tháng bình quân của 4 ngân hàng thương mại trên địa bàn thành phố Đà Nẵng (Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam chi nhánh Đà Nẵng, Ngân hàng Đầu tư và Phát triển Việt Nam chi nhánh Đà Nẵng, Ngân hàng cổ phần Ngoại thương Việt Nam chi nhánh Đà Nẵng, Ngân hàng thương mại cổ phần Công thương Việt Nam tại Đà Nẵng). Lãi suất này do Ngân hàng Nhà nước Việt Nam Chi nhánh thành phố Đà Nẵng thông báo hàng tháng theo quy định. Tuy nhiên, chính sách hỗ trợ này của thành phố trong thời gian qua vẫn chưa có dự án năng lượng tái tạo (NLTT) nào được triển khai sử dụng nguồn vốn hỗ trợ này. Do đó trong thời gian đến, kiến nghị cần có giải pháp tuyên truyền, hướng dẫn, thúc đẩy nhiều dự án NLTT được thụ hưởng nguồn vốn hỗ trợ của thành phố.

- Thành phố Đà Nẵng xem xét thành lập Quỹ phát triển năng lượng tái tạo và bảo vệ môi trường nhằm thúc đẩy, khuyến khích, hỗ trợ người dân triển khai lắp đặt hệ thống điện mặt trời mái nhà, hướng tới hình ảnh

triệu ngôi nhà xanh, góp phần xây dựng thành phố môi trường.

2. Xây dựng, trình ban hành Kế hoạch/Chương trình phát triển năng lượng tái tạo, trong đó có phát triển điện mặt trời trên mái nhà

Giao cơ quan đầu mối xây dựng, trình UBND thành phố ban hành Kế hoạch/Chương trình phát triển năng lượng tái tạo, trong đó có điện mặt trời trên mái nhà để thực hiện các mục tiêu, chỉ tiêu về phát triển điện mặt trời trên mái nhà trong từng giai đoạn 2020-2025, 2026-2030, trong đó:

- Xây dựng lộ trình và cơ chế để thực hiện đầu tư điện mặt trời trên mái nhà trụ sở công (trường học, cơ sở y tế, trụ sở hành chính...);
- Xây dựng và triển khai các giải pháp khuyến khích, thúc đẩy ứng dụng năng lượng mặt trời trên mái nhà lồng ghép với chương trình/kế hoạch sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả. Trong đó tập trung việc đầu tư phát triển điện mặt trời trên mái các nhà xưởng trong các khu, cụm công nghiệp, trung tâm thương mại, tòa nhà, hộ gia đình;
- Đề xuất UBND thành phố phối hợp với các cơ quan hợp tác quốc tế, tổ chức tài chính quốc tế (WB, ADB, GIZ, USAID,...) triển khai các chương trình, dự án tài trợ thí điểm về đầu tư, hỗ trợ kỹ thuật. Ví dụ như: Dự án Thúc đẩy TKNL cho người dân (JICA), có chính sách hỗ trợ một phần cho các hộ gia đình lắp điện mặt trời áp mái.

3. Ban hành quy trình, hồ sơ, hình thức đầu tư phát triển điện mặt trời trên mái nhà

3.1. Khi đề án này được phê duyệt, UBND thành phố sẽ ban hành quy trình đầu tư các dự án điện mặt trời trên mái nhà chi tiết, minh bạch, rõ ràng (nhất là trên mái nhà trụ sở công) nhằm tạo môi trường đầu tư công bằng, thuận lợi nhằm thúc đẩy phát triển điện mặt trời lắp mái, ưu tiên các dự án đầu tư ĐMTMN có tổng công suất dưới 01 MWp, trong đó:

- Đối với các trụ sở công, có thể thực hiện một trong hai hình thức sau:

+ Phương án 1 - Cho thuê tài sản công - Cho thuê mái nhà trụ sở công để kêu gọi đầu tư dự án điện mặt trời trên mái nhà: Giao cơ quan, đơn vị đầu mối lập đề án/dự án cho thuê mái nhà trụ sở công để kêu gọi đầu tư dự án điện mặt trời, trình UBND thành phố phê duyệt, tổ chức đấu giá; nhà đầu tư nào có giá thuê mái nhà cao nhất kèm theo đáp ứng đầy đủ các điều kiện về năng lực, kinh nghiệm, tài chính,... sẽ trúng đấu giá và cho phép triển khai thực hiện;

+ Phương án 2 - Thực hiện theo hình thức đối tác công tư (PPP): Nhà đầu tư lập dự án đầu tư theo hình thức đối tác công tư trình thẩm định, phê duyệt theo quy định. Trong đó, phần Nhà nước tham gia trong dự án PPP quy định tại Điều 11 và Điều 12 Nghị định 63/2018/NĐ-CP ngày 04/5/2018 là vốn góp của Nhà nước, là tài sản công theo quy định của pháp luật về quản lý và sử dụng tài sản công và phải được xác định phần Nhà nước tham gia dự án PPP khi phê duyệt báo cáo nghiên cứu khả thi. Hình thức hợp đồng có thể là BOO (Xây dựng-Sở hữu-Kinh doanh) hoặc BLT (Xây dựng-Thuê dịch vụ-Chuyển giao). Khi thực hiện theo phương án này thì hình thức lựa chọn nhà đầu tư thực hiện theo quy định của Luật Đấu thầu.

- Đối với mái nhà xưởng trong các khu, cụm công nghiệp, trung tâm thương mại, tòa nhà và nhà dân: Bỏ vốn ra đầu tư hoặc vay vốn đầu tư hoặc thực hiện theo hình thức cho bên đầu tư thứ 3 đầu tư điện mặt trời trên mái nhà.

Tuy nhiên, đối với phương án cho thuê mái để đầu tư ĐMTMN còn tiềm ẩn rủi ro, cơ quan nào đứng ra đảm bảo thời hạn mái nhà cho thuê từ 10-15 năm để đầu tư, lắp đặt ĐMTMN. Do đó, đối với trụ sở công thì kiến nghị UBND thành phố có cam kết/bảo lãnh về thời hạn mái nhà cho thuê phải được trên 15 năm. Đối với mái nhà xưởng/mái nhà trung tâm thương mại/tòa nhà thì yêu cầu có cam kết về thời hạn cho thuê mái của bên cho thuê mái, nếu vi phạm thì phải có chế tài xử phạt vi phạm hợp đồng.

3.2. Công ty TNHH MTV Điện lực Đà Nẵng tiếp tục nghiên cứu có hướng dẫn về thủ tục, trình tự thực hiện đăng ký đấu nối và ký hợp đồng mua bán điện mặt trời tại địa phương một cách chi tiết, minh bạch, rõ ràng.

4. Giải pháp về phát triển nguồn nhân lực

- Nâng cao năng lực quản lý phát triển nguồn điện mặt trời lắp mái tại các cơ quan quản lý, chính quyền địa phương nhằm định hướng phát triển phù hợp tại địa phương quản lý. Có chương trình tham quan, học tập kinh nghiệm từ các nước đã phát triển cho các cán bộ quản lý của các Sở, Ngành và địa phương liên quan.
- Khuyến khích các trường đại học, trung học dạy nghề đưa các môn học liên quan đến phát triển năng lượng mặt trời vào chương trình giảng dạy.
- Tranh thủ sự hỗ trợ của các nước trong nỗ lực chống lại biến đổi khí hậu, giảm phát thải khí nhà kính, xây dựng kế hoạch hợp tác với các tổ chức quốc tế trong việc phát triển nguồn nhân lực về điện mặt trời, nâng cao nhận thức và kinh nghiệm hoạt động điện mặt trời.

5. Giải pháp về nghiên cứu và tuyên truyền

- Đẩy mạnh công tác nghiên cứu khoa học công nghệ, đổi mới và chuyển giao công nghệ, thành lập sản công nghệ nhằm nâng cao hiệu quả, hiệu suất sử dụng các hệ thống điện mặt trời lắp mái.
- Tổ chức cuộc thi về ý tưởng, sản phẩm nghiên cứu, ứng dụng điện mặt trời trong các cơ sở công, trường học và trong cộng đồng; Tổ chức các cuộc thi, giải thưởng nhằm tuyên dương, trao thưởng các đơn vị/chủ đầu tư có các hoạt động tích cực trong triển khai điện mặt trời lắp mái nhằm đẩy mạnh tính hiệu quả trong công tác tuyên truyền.
- Tuyên truyền trên tất cả các kênh truyền thông nhằm vận động các chủ đầu tư tăng cường sử dụng điện mặt trời kết hợp lồng ghép xây dựng cơ chế chính sách khuyến khích các chủ đầu tư công trình tự nguyện tăng tỉ lệ đóng góp của điện mặt trời lắp mái trong tổng nhu cầu sử dụng điện theo từng giai đoạn.
- Tổ chức hội nghị, hội thảo tuyên truyền đầu tư phát triển điện mặt trời trên mái nhà./.

Phòng QLNL Sở Công Thương